

KALLE AHO

EPÄILIJÄ

Kalle Aho

Epäilijä

«Public Domain»

Aho K.

Epäilijä / K. Aho — «Public Domain»,

Kalle Aho

Epäilijä / Kuvaus neljässä näytöksessä

Ensimmäinen Näytös.

(Kirkkomäellä. Perällä kirkko ja hautausmaa.) (Esiripun kohotessa pidetään parhaallaan iltakirkkoa. Ihmisiä liikkuu kirkon ympärillä. Sakastin ovesta työntää suntio ulos UKKO-MÄKÄRÄTÄ, jolla on huonot liinavaatteet päällä ja virsut jalassa.)

MÄKÄRÄ.

(Kumarrellen sakastin rappusilla.) Hyvä herra, armollinen kirkonpalvelija...

SUNTIO.

Ka, mene, mene! Ei tänne saa tulla.

MÄKÄRÄ.

Enhän minä.. suokaa anteeksi.. Olisin vaan kaikessa nöyryydessäni tullut herran temppeliin.

SUNTIO.

Sinä et kuitenkaan malta olla yhdessä kohden. Juoksentelet ympäri kirkkoa ja höpiset jonkin joutavaa.

MÄKÄRÄ.

He, hee.. Höpisenkö minä?.. No ei sitten. Tämä pääkartano ei tahdo taas pitää kutiaan. *(Hän nauraa kähäyttää.)*

SUNTIO.

Senpätähden saat pysyä poikessa.

MÄKÄRÄ.

(Vedet silmissä.) Ni-ni-niinhän tuota pitänee.. Kas, pääsky lensi.. Mutta mitä pahaa minä sitten olen tehnyt, kun sinä minua ajelet kirkosta pois?

SUNTIO.

Ethän sinä pysy yhdessä kohdenkaan, ja kun pappi saarnassaan muun muassa sanoi: kyllä herra hullut hoitaa, niin silloin sinä heti ääneen huusit että kyllä se hoitaa. Sopiiko tämä nyt kirkossa?

MÄKÄRÄ.

(On hetken alakuloisen näköinen, mutta sitten iloisesti.) Mutta hoitaakinhan se. Mitäs pahaa siinä on?

SUNTIO.

Eihän kirkossa saa huutaa ja juoksennella. Ymmärräthän sen sinäkin.

MÄKÄRÄ.

Niin.. niinhän se on, eihän sitä saisi, vaan kun ne henget viettelevät, niin minkäpä sille taitaa.

SUNTIO.

Miten ne henget viettelevät?

MÄKÄRÄ.

Nekö? Nehän pitävät Mäkärää aivan narrillaan. Suhkavat kirkossakin korvaan: juokse, juokse!.. ja silloin täytyy juosta. Toinen tulee ja kuiskaa: elä vainenkaan juokse, elä vainenkaan juokse, mutta huuda.. ja minä huudan. Muutoin ne tekisivät kerrassa kummia, niitä täytyy totella. Kyllä ne kirkossa kumminkin vähän siivommalla ovat, mutta, vie sun, kun ne kotona vehkeilevät, niin jos siinä ei ole sen seitsemässäkin höyräkässä. Se pappa-piru on – koira vieköön – kaikista ilkein.. katsos.. *(Hän levittää kätensä ja sormensa, panee naamansa hyvin julman näköiseksi, irvistää ja hyppää suntioon päin.)* Näin se tekee.

(SUNTIO ärjäsee ja vetäytyy säikähtäen taaksepäin.)

MÄKÄRÄ.

(Nauraa vieikkaasti ja räpyttää silmiään.) Ei tämä mitään Ole sen suhteen.. Vaan niin se tekee ja ottaa kirveen penkin alta ja huutaa: Mäkärä, pane pää pölkyllä! Ja jos minä silloin en olisi tiukkana ja

sukkelana, niin arvaathan sen, mitä se piru silloin tekisi. Mutta minä hyppään näin ikään.. taaksepäin, kun se tulee kirveineen ja manaan häntä jumalan nimessä menemään pois. Sitten se vähitellen vetäytyy jonkun pimeän nurkan kautta pellolle, mutta kauvanhan peijakkaan mustat silmät sieltä vielä kiiluvat.

SUNTIO.

Katsos peijakasta. Kyllä kai se minua peloittaisi.

MÄKÄRÄ.

Vaarassa niiden kanssa toki onkin tuolla kulkiessaan. Kun vaan kaivon kohdalle sattuu, niin silloin tuo, joka on kaikista suurin roisto, tuo Ansgaarius, joka kirkkoonkin tulee.. se tuntuu aivan kuin niskasta kiini ottavan ja suhkaa: Mäkäpä, Mäkäpä, hyppää kaivoon! Vaan silloin minä pyöräytän sitä tuolla lailla.. ja alan juosta sen minkä käpälästä lähtee.. Kas, kas; tuolla kun oriit tappelevat.

SUNTIO.

(Juoksee katsomaan.) Missä.. missä?

MÄKÄRÄ.

(Kiiruhtaa sakastin rappusia ylös päästäkseen kirkkoon.) Siellä, siellä.. He, he, he!.. He, he, he!

SUNTIO.

(Rientää heti Mäkäpään perästä ja tapaa hänet kiini vaatteiden liepeestä juuri sakastin ovella.)

Eläpä menekään.. Kas peijakkaan, kun oli sukkela.

MÄKÄRÄ.

(Vetäytyy siivosti takaisin ja viekkaasti nauraen räpyttää silmiään.)

Ilmanhan minä vaan säikäytin. Pidä vasta ovesi tarkemmin kiini, ettei syntinen kirkkoon pääse..

Hähä! Jo tulen.

(SUNTIO menee sakastiin ja sukkelasti vetää oven kiini jälessään.)

MÄKÄRÄ.

(Koettaa aukaista ovea.) Lukkoonpahan pani.. Mutta onhan tuolla ikkuna auki. Kuuleehan sieltäkin.

(Hän menee varovasti ikkunan luo, ottaa lakin päästään ja kyykistyy seinävierelle.)

Niin.. niin.. aivan niin. Ihminen on himoilta hallittu.. joo.. joo.. synnin orja. Perkeleet ja pahat henget pyytävät häntä alituisesti kiusaukseen johdattaa.. Aivanpahan asian mukaan pappikin tuolta saarnastuolista puhuu.. Kas, kas, joko se tuo Ahasveeruskin tulee minua häiritsemään.. Peijakas, nauraa vaan. Mutta kuule mitä raamatussa sanotaan: kilvoituksella täytyy ihmisen teitä vastaan sotia. Pakene!.. pakene, sanon minä!.. Eihän peijakas aijo lähteä. Mutta jos minä.. *(Sieppaa kiven maasta ja alkaa ajaa.)*

(Samassa tulee kirkosta NISKANEN, SAARELAINEN ja RUOTTI monen muun miehen kanssa. Kaikki ovat he puetut vanhan kansantapaan: körttinuttu päällä, lapikkaat jalassa ja musta huopahattu päässä.)

RUOTTI.

No, mitä se Mäkäpä taas hurjastelee?

MÄKÄRÄ.

(Pysähtyy ja pudottaa kiven selkänsä taakse.) Niin, tuota.. suoraan sanoen, ajan piruja pois kirkon mäeltä.

SAARELAINEN.

Hi, hi, hi! Vai piruja. No oikeassa oletkin. Tuleehan pirut tuommoista kirkkomenoa kuulemaan. Urkuin helinä se viehättää.

MÄKÄRÄ.

Vaan soitollahan Taavettikin Saulista pahan hengen ajoi. Yksiä piruja kai ne on tähänkin aikaan.

(Hän menee Saarelaisen luota viekkaasti silmiänsä räpyttäen, ottaa joltakin mieheltä virsikirjan, panee paksusankaiset lasit nenälleen, tavailee ja selailee kirjaa, mutta samalla seuraa vilkkaasti keskustelua.)

SAARELAINEN.

(Miesten keskessä.) Kaikellaisia pelikaluja sitä kirkkoonkin laitetaan huutamaan ja parkumaan. Tämäköhän meidänkin kirkosta vielä puuttui?

RUOTTI.

Se on yhä vaan sitä vanhaa paavia.

NISKANEN.

Niinhän se on. Koko kristillisyyks on kohta taas yksistään muodon asia, kansa vieraantuu yhä enemmän pois jumalasta ja ristin tieltä —

RUOTTI.

Mutta me pysymme siinä lujasti kiini.

NISKANEN.

(Jatkaen.) — sillä harva pappi tähän aikaan herätyksiä vaikuttaa. Mitä tuommoisestakin saarnasta, jota nyt juuri kuultiin. Mies menee raamattua selittämään, eikä ymmärrä enempi kuin pukki koko raamatusta. No se nyt käänteli sitä niin nurin perin kuin Kottlannin aura nurmea. (Yleinen nauru.)

SAARELAINEN.

Taitaako sokea sokeata taluttaa.

RUOTTI.

Eikö he molemmat kuoppaan lankea.

NISKANEN.

Aivan niin. Siinä juuri on syy kansan suruttomuuteen. Ilmankos jumalan sitten täytyy rangaista ihmiskuntaa nälkävuosilla, ruttotaudeilla, rajuilmoilla ja kaikkinaisilla vitsauksilla. Jos sitten on semmoisia, joille on tullut tosi hätä sielunsa pelastuksesta, niin heitä paikalla ruvetaan ahdistamaan lahkolaisina kirkon puolelta. Kyllä siitäkin saatiin kärsiä herännäisyyden ensi aikoina. Monessa muokassa Ukko-Paavokin oli. Häntä ahdistivat niin papit kuin vallesmannit ja mitä kaikkia heitä lienee. Mutta se mies kesti.

SAARELAINEN.

Kunpa hän olisi vieläkin seassamme vaikuttamassa.

NISKANEN.

Jottako hän ei sitten ole?

RUOTTI.

Jottako niin luulet, Saarelainen, ettei hän sitten ole seassamme vaikuttamassa?

NISKANEN.

Hänen henkensä vaikuttaa meissä.

RUOTTI.

Ja me hänen hengessään.

MÄKÄRÄ.

(Lähestyy Ruottia ja taputtaa hänen suurta vatsaa.) Niin tuota ihraa noin vankasti kasvatamme..
Hi. hi, hi.

RUOTTI.

Pois, koira!

MÄKÄRÄ.

So-soo ristitty!

ERÄS AKKA.

(Kantaen vehnäsvakkaa lähestyy Ruottia.) Eikös isännät osta vehnästä?

RUOTTI.

Onko tämä mikä markkinapaikka? Häh!..

(Ottaa akka käsi varresta.)

AKKA.

Ei, ei.. enhän minä ole sanonutkaan.. Päästä irti.

RUOTTI.

(Puulaa akkaa.) Häpeämätöin! kaupitse pakanoille, vaan elä ristityille kirkon mäellä. (Puulaa häntä uudestaan.)

(AKKA kaatuu ja vehnäset lentävät kentälle. Yleinen nauru.)

AKKA.

(Hyppää ylös ja uhkaa nyrkillään.) Saatanan körttiläiset!

MÄKÄRÄ.

(Taputellen eukkoa.) So, so eukko, ei pahaa pahalla kostaa. Poimitaan me vaan pois vehnäset, eikä olla tietäkseenkään.

AKKA.

(Noukkiessaan vehnäsiä.) Siinäkö teidän ristillisyyks onkin, mokomat koirahattuset. Onko tuo oikean ristityn työtä tuo? Pthyi!.. Pthyi, herjat! Teidän päälle nyt ei viitsisi koiraansakaan usuttaa.

(ERÄS YLIOPPILAS, joka kantaa ylioppilaslakkia päässään, tulee akan puheen kestäessä kirkkomaalle ja lähenee miehiä.)

YLIOPPILAS.

Ohoh, onpas eukko kiivastunut. Päivää isännät.

(Kättelee Niskasta, Saarelaista ja Ruottia.)

AKKA.

Luulevat saavansa viskoa ihmisten vehnäsiä ympäri kirkkomaata. Sanokaapa Antti-herrakin, eikö se ole hävytöintä.

ANTTI.

Kuka se niin tekee?

AKKA.

Tuopa Ruotti.

RUOTTI.

Onko sinulla oikeus käydä kauppaa kirkon toimituksen aikana.

AKKA.

On lauantaina, vaan sinulla ei ole oikeutta tehdä väkivaltaa.

ANTTI.

Kumpainenkin taidatte olla yhtä oikeassa.

RUOTTI.

Te vielä puolustatte häntä?

ANTTI.

Enpähän tässä osaa puolustaa paljon kumpaakaan. Eikä asia minua liikuta. *(Ostaa vehnästä akalta ja antaa Mäkärelle.)* Kelpaakos Mäkärelle kirkon mäellä ostettu vehnänen?

MÄKÄRÄ.

Mikä se ei Mäkärelle kelpaisi.. Suuri kiitos, suuri kiitos! *(Työntää vehnästä suuhunsa.)*

ANTTI.

Nyt lähdetään, Mäkärrä, käymään kirkossa mekin.

MÄKÄRÄ.

Ei ne laske minua. Ajoivat äskenkin pois.

ANTTI.

Kyllä laskevat, kun mennään yhdessä.

(He menevät kirkkoon; akkakin menee pois vasuineen.)

RUOTTI.

(Osottaa Anttia.) Ja tuostakin vielä pitäisi tulla pappi.

NISKANEN.

Mikäs auttaa. Tehdäänhän tähän aikaan pappi miehestä millaisesta hyvänsä, joka vaan osaa selvästi lukea sen määrän, mitä papin koulussa tarvitaan, olipa sisällinen ihminen hänessä sitten minkä hengen lapsia tahansa.

RUOTTI.

Niin, niin.. niinhän se on tähän aikaan.

NISKANEN.

Ja taitanut ainakin olla niin.

RUOTTI.

Ja-ja taitanut ainakin olla niin.

SAARELAINEN.

Mutta mitenkä minä olen kuullut, ettei hänestä pappia tulekaan.

NISKANEN.

Niin ainakin äitinsä sanoo, että papiksi hän lukee.

RUOTTI.

Ni-niin ainakin äitinsä sanoo.

SAARELAINEN.

Niinhän se äitinsä luulee, vaan voipihan hän eukkoa peijata. Ei se mikä ihme olisi. Kun minä tässä äskettäin pistäysin hänen kamarissaan, niin näin siellä kaikellaisia kummallisia kirjoja, joita en luule tarvittavan papin koulua käydessä.

NISKANEN.

No mitä kirjoja ne olivat?

SAARELAINEN.

Ka, kun ne näet olivat vieraskielisiä, niin minä en saanut niistä mitään selvää. Mutta joitain filosofioita ne näyttivät olevan. Oli siellä sitten senkin laatuksia kirjoja, joissa oli kaikellaisia kuvia ja eläimiä. Niitä varmaankaan ei luulisi pappien kirjoissa olevan.

RUOTTI.

Vaan jos ne ovat raamatun kuvia.

SAARELAINEN.

Ei, eihän raamatussa puhuta sellaisista sittipörriäisistä. Ja mikä vielä kummempi: kun minä aukasin muutaman pienen kirstun kantta, niin sinne kun oli neulain nenään pistetty kaikellaisia paarmoja, karpäsiä, hämähäkkiä, hapsinkakkiaisia ja jos jonkinlaisia kuoriaisia, joita vielä oli niin mahdottoman paljon, että minä ihmettelen, mistä se tuommoisen paarmajoukon on saanut. Mitä semmoisesta osaa arvella?

RUOTTI.

E-en suinkaan ymmärrä.

NISKANEN.

Ne paarmathan ei taida hänen omiaan ollakaan. Olenhan nuo minäkin nähnyt. Hän sanoi ne olevan erään matkustavaisen ylioppilaan.. Ja olipa tuo miten oli, tottapaan eteensä katsoo.

RUOTTI.

Niin, tottapaan katsoo.

NISKANEN.

Paras on, jos jokainen ottaa ensin rikan omasta silmästään ja sitten malan veljensä silmästä. Paljon on meidänkin seassa semmoista, joka on korjattavaa ja parannettavaa. Minä olen huomannut monen meistäkin liian paljon kallistuvan maailman mammonaan.

(NISKANEN ja SAARELAINEN menevät hiljakseen pois, osa miehiä seuraa heitä. Toinen osa on pysähtynyt etemmä ja ovat innokkaassa keskustelussa, mutta puhuvat kuiskutellen. RUOTTI on eronnut Niskasesta ja menee miesjoukkoon. Kun Niskanen on mennyt etemmä, alkavat he puhua kovemmin ja astuvat hiljakseen pois.)

RUOTTI.

Niin missäkö hinnassa tervat ovat Oulussa?

ERÄS MIES.

Niin, että paljonkohan nyt antanevat?

RUOTTI.

Sitäpä minäkään en tiedä. Tervan vienti olisi minullakin sinne ollut, vaan en lähde summan päälle. Suolojenhan nuo sanovat laskeuneen hinnassa.

TOINEN MIES.

Vai on.. No sehän sopii, olin juuri aikeessa lähteä suolan hakuun.. Lie tuossa puheessa perää?

RUOTTI.

Perä siinä on hyvinkin.. *(He menevät pois.)*

(Urut herkiävät soimasta, kellolla läpätään kolme kertaa ja kansaa menee pois kirkosta. Siellä on myös Antti ja Mäkärrä. ANTIN ÄITI, NISKALAN EMÄNTÄ ja muita naisia vanhan kansan tapaan puettuina tulevat hautausmaalta. Kirkon edessä yhtyy Antti ja Mäkärrä heihin.)

ANTTI.

Ka, äitihän täällä on. Hyvää iltaa, emännät.

ÄITI.

Me käytiin isäsi haudalla.

ANTTI.

Vai niin. Minäkin siellä toisinaan käyn istumassa jonakin kauniina iltana ja ajattelen aina, että minkälainenhan se isä lie ollut, sillä minä kovin vähän muistan häntä.

NISKALAN EMÄNTÄ.

Antti on aivan isänsä näköinen.

ANTTI.

Vai olen minä.

EMÄNTÄ.

(Vetäen huivia korvansa taa.) Niin mitenkä?

ANTTI.

Että vai olen minä.

EMÄNTÄ.

Niin ainai, sanon, aivan olet isäsi näköinen.

ÄITI.

Hyvin paljon hän sinusta pitikin. Vielä viimeisillään varoitti hän minua pitämään huolta sinusta, että lapsi kasvaisi kurituksessa ja herran pelvossa.

MÄKÄRÄ.

Ja kyllä nyt on mammalla pulska poika.

ÄITI.

(Hymyillen.) Niin, onhan se.

EMÄNTÄ.

Mistä te puhutte?

ÄITI.

(Kovemmin.) Mäkärrä ilman vaan sanoi että minulla on nyt pulska poika.

EMÄNTÄ.

On kaiketi, ja kohta on pappina.

ÄITI.

Kohtahan se on. Muutapa minulla ei olekaan enää tässä maailmassa elettävää kuin nähdä sinut, Antti, pappina. Nähdä sinut saarnastuolissa siellä, ylhäällä ja kuulla sinun julistavan seurakunnalle raamatun puhdasta oppia.

MÄKÄRÄ.

Varmaan tulee Antista jalo saarnamies, ettei seuduilla toista, ellei enkeli taivaasta astu alas.

ANTTI.

(Näyttää alakuloiselta.) Oletko niin vakaantunut tuossa, toivossasi, ettei se voisi haihtua koskaan.

ÄITI.

Ei koskaan. Ennen tahdon kuolla tuossa toivossani, kuin nähdä sinut jonakin muuna.

ANTTI.

Olisiko se ollut isänikin tahto, että minusta kaikella muotoa täytyy tulla pappi?

ÄITI.

Käskihän isäsi minun pitämään huoli sinusta. Ja tämän kautta luulen juuri parhaiten turvanneeni tulevaisuutesi niin maallisesti kuin hengellisestikin, sillä pappinahan sinä parhaiten muistat pitää huolta sielustasi.

(MÄKÄRÄ on kulkenut vaimojoukossa ja katsellut jokaista hyvin tutkivasti. Pysähtyy nyt Niskalan emännän eteen ja tarkastelee häntä pää kallellaan.)

NISKALAN EMÄNTÄ.

Mitä se Mäkäri taas..?

MÄKÄRÄ.

(Kääntyy Antin puoleen ja nauraa ivallisesti.) Olen katsellut, tokko tuossa koko akkalaumassa löytyy yhtään oikeata kirkkomiestä.. Mutta eikö mitä.

EUKOT.

(Alkavat loukkaantuneina ahdistella Mäkäriä.) Mitä sillä sanot? Luuletko itse olevasi parempi! Kyllä et ole yhtään parempi.

NISKALAN EMÄNTÄ.

Mitä hän taas sanoi?

ERÄS VAIMO.

(Selittäen.) Hän sanoo, ettei meistä yksikään ole oikea kirkkomies.

(MÄKÄRÄ nauraa vatsansa pohjasta.)

NISKALAN EMÄNTÄ.

Siunaa ja varjele!.. Se roisto vaan nauraa sille.

MÄKÄRÄ.

(Yhä nauraen.) Enkö arvannut.. enkö arvannut.. Tuo eukkoväki, se ei kestä pienintäkään moitetta. He, he, he! Eukkoparat, vielä on teissäkin se vanha Aatami.

EUKOT.

(Keskenään.) Lähtään pois, mitä tuon hullun puheista. *(He menevät.)*

MÄKÄRÄ.

(Antille.) Aina se on tuo ihminen arka kunniastaan.

(ERÄS MIES tulee pitkin maantietä, joka kulkee kirkon sivu poikki näyttämön. Hän kantaa pieniä matkakapineita ympärillään.)

ÄITI.

(Huomattuaan miehen, joka lähestyy heitä.) Antti, tuolla tulee se maisteri, joka tässä pari viikkoa sitten kävi meillä.

ANTTI.

Kas, Karihan siellä tulee. *(Menee häntä vastaan.)*

(ANTIN ÄITI ja MÄKÄRÄ menevät muiden vaimojen jälessä puhellen keskenään.)

ANTTI.

(Karille.) Terve tulemastasi takaisin!

KARI.

Bitte sehr!

ANTTI.

Pianpa sinä jouduit. En minä sinua vielä osannut odottaa.

KARI.

Minä koettelin jouduttautua tänne juhannusaatoksi.. Mutta eiköhän istuta tuohon sakastin rappusille, olen kulkenut jotenkin paljon tänä päivänä.

(Istuutuvat.)

KARI.

(Heittää lakin päästään ja pyyhkii hikeä otsaltaan.) Muutoin on minulla ollut jokseenkin edullinen matka. Löysin sieltä paljon harvinaisia kasvia, joita minulla ei ennen ole ollut.

Varsinkin hyönteisiä ja simpukoita olen saanut paljon. *(Ottaa lasipurkin taskustaan.)* Katsopas, tuolla on minulla simpukoita, jotka löysin eräästä lammista. Niissä huomaa kaksi lajia, alhaisemman ja ylhäisemmän, ja sitten vielä kaikki niiden välimuodot.. Mutta ethän sinä kuule mitään.

ANTTI.

(Heräten ajatuksistaan.) Niin mitä sinä sanoit simpukoista.

KARI.

Ei kuuroille kahta saarnaa.. Vaan mikä sinua on vaivaavinaan, kun olet niin synkkämielisen näköinen?

ANTTI.

Onhan niitä huolia varsinkin sellaisella kuin minä.

KARI.

Sinullako todellisia huolia.. mitä vielä. Kuvailet vaan.

ANTTI.

Kunpahan olisit itse minun asemassa. Ajattele nyt: kaikki täällä odottavat minusta pappia ja äitini koko elämän tarkoitus on siinä, mutta tiedäthän ettei minusta tällöisenään ole papiksi, kun epäilen kristinopin päätöksiä.

KARI.

Eihän se estä sinua opettamasta kansalle ainoastaan sitä, mitä heille saa opettaa.

ANTTI.

En puhu koskaan vastoin vakuutustani.

KARI.

Niinpä elä rupea sitten papiksi.

ANTTI.

Mutta miten voin taas ilmoittaa asian äidilleni?

KARI.

Äidillesi?.. Mitä varten sanoa sitä äidillesi. Anna eukon elää siinä luulossa, ja sinäkin olet pelastettu.

ANTTI.

Valheella ei kuitenkaan kauaksi päästä. Minä tahdon sanoa totuuden.

KARI.

Totuuden!

ANTTI.

Niin juuri. Minä olen jo monta vuotta pitänyt äitiäni väärässä luulossa, olen pettänyt häntä, vaan nyt sanon niinkuin asia on, kävi miten kävi.

KARI.

Mitä kenenkään tarvitsee puhua semmoisia totuuksia, joilla hän saattaa vahinkoa sekä itselleen että muille. Totuuden ja hyödyn täytyy toisiansa seurata.

ANTTI.

Mutta maailmassa on muutakin ei ainoastaan aistillisia, luonnollisia tunteita. Siellä löytyy myös jotakin, jota sanotaan siveelliseksi velvollisuudeksi ja minä puolestani panen tämän viimeisen korkeammalle kuin nuo ensimmäiset. Minä en tahdo missään asiassa menetellä alhaisesti, sillä jos ei muuten, saa siitä ainakin tunnossaan kärsiä.

KARI.

Siis omatunto – varsin vaativa vieras kyllä käydessään.

ANTTI.

Pilkkaatko sitäkin? Sinulla ei mahda olla minkäänlaisia tunteita, koska voit olla noin kylmä. Sinä et käsitä, etkä etsi mitään korkeampaa ja jalompaa.

KARI.

Minä en koskaan etsi semmoista, jota ei kuitenkaan löydy.

ANTTI.

Täytyy löytyä.

KARI.

Olet siis löytänyt?

ANTTI.

En täydellisyyttä, mutta aineksia kyllä olen löytänyt. Olen huomannut ihmisessä jotain kaunista, semmoista puhdasta, jota vielä tämä aineellisuus painaa ja se se on se tuleva ihminen.

KARI.

Hym, tuleva ihminen..

ANTTI.

Niin juuri. Etkö esimerkiksi ole huomannut istuessasi järven rannalla jonakin kauniina kesäiltana semmoista kummallista, jotain selittämätöntä, kun laineet väsyneenä työntelevät toisiansa pehmyttä hiekkarantaa vastaan, – ne hienot tunteet, jotka silloin syntyvät ja se halu, jolla ihmisen ruumis ja sielu ikäänkuin tahtoisivat sulaa toisiinsa nauttimaan kaikkea tuota selittämätöntä, todistavat jostain tulevasta maailmasta, johon ihmistä valmistetaan.

KARI.

No sinä nyt olet semmoinen ainainen haaveksija. Etkö käsitä, että kaikki nuo häviävät silloin, kun ihminen kuolee.

ANTTI.

Sitä en usko. Kuinka toivotointa elämä olisi, ellei tietäisi tämän perästä tulevan jotain parempaa. Maailmalla täytyy olla joku tarkoitusperä.

KARI.

Olla aikansa ja hävitä, se on maailman tarkoitusperä.. samoin ihmisen.

ANTTI.

No mutta mikä elämästä sitten tulisi, jos moraalinen edesvastaus tulevassa elämässä poistettaisiin.

KARI.

En minäkään puolusta, että se nyt heti otettaisiin ihmisiltä, sillä he eivät ole vielä kehittyneet omistamaan itsellensä semmoista oppia. Heitä täytyy pysyttää siinä vanhassa valheessa, koska se on heille hyödyksi.

Senpätähden et sinäkään saa ryöstää äidiltäsi hänen elämänsä tukea. Eihän tästä elämästä mitään tulisi, jos seuraisi jokaisen oikkuja ja uskonnollisia vakuutuksia, jotka usein ovat suorastaan hulluuksia. (*Osottaa kirkkoa.*) Kas siinä on rakennus, jossa on valhetta ja oikkuja kymmentä kertaa enempi kuin sinun muka alhaisessa menettelyssä äitiäsi kohtaan, vaan kirkon menettelyä ei kukaan saa sanoa alhaiseksi. – Ja miksi? Sentähden ettei suuri ihmispaljous voi tulla toimeen ilman sen valhetta. (*On noussut ylös ja lyöpi nyrkkiänsä ovelle.*) Hohoi, Herran huone! Kumpi se ennen kukistuu, ihminenkö vai sinä? (*Lyöpi taas.*) Kuules kuinka se kumajaa.

ANTTI.

Mielipiteesi ja käytöksesi ovat suorastaan alhaisia; täytyy antaa arvo muidenkin ihmisten tunteille.

KARI.

Vieläkö sinussakin löytyy sellaisia ennakkoluuloja?

ANTTI.

Ei niistä niin helpolla päästä. Ei vuosituhansien totuuksia saa nakella kuin takkia, varsinkaan jos ei ole parempaa saatavissa.

KARI.

Se vanha fraasi! Silloinhan on ainakin yhtä hyvä olla paitahihhasillaan, kuin kantaa semmoista takkia, joka ei mitään hyödytä, se on vaan tyhjänä painona, ja ainahan nututtoman mieli paremmin kääntyy uuteen takkiin, kun hänellä ei minkäänlaista ole.

ANTTI.

Joka siis on vanhat ennakkoluulot jättänyt, se on sangen taipuvainen uusiin ennakkoluuluihin. Ha, ha, ha!

KARI.

Sinäpä sen sanoit. Se joka ne omistaa, omistaa edistymisen, ja joka omistaa edistymisen, se löytää siinä maailman jaloimman nautinnon.

ANTTI.

Nautinnon? – sinä puhut vaan nautinnoista ja kumoot kaikki tuon kylmän järkesi kanssa; voit huolettomasti nauraa kaikelle, olipa asia miten tahansa, vaan sitä en voi minä. Minun täytyy löytää jotain varmaa, jonka päälle voin rakentaa ja jonka hyväksi voin elää. Minä olen kadottanut sen lapsellisen tunteen, joka minulla oli kirkkoon astuessa, ja luottamukseni jumalaan. Niiden sijaan täytyy minun saada jotain uutta, sillä minulta puuttuu luottamusta ja vakavaa pohjaa.

KARI.

Olisit sinäkin vielä saanut pysyä siinä kuuden päivän uskossa.

ANTTI.

Missä kuuden päivän uskossa?

KARI.

Siinäpä, että kuudessa päivässä jumala maailman loi.

ANTTI.

Siinä uskossa ei ole mitään pilkkaamista, sillä sen vaikutus on ollut suuri minuunkin ja tehnyt minusta rehellisen ihmisen.

Aivan elävänä on vielä muistissani, kuinka viidentoista vanhana näitä rappusia ensi kerran astuin herran pöydälle Saaren Ellin kanssa. Olimme silloin vielä koulussa kumpanenkin. – Niin suloista hetkeä en ole ennen enkä jälkeen tuntenut. (*Katsoo kirkkoa.*) Olit silloin kallisarvoinen rakennus, nyt vaan puuhuone ilman sen enempää.

Mutta katso sentään. – Eikö se ole juhlallinen? – Nuo tummaksi maalatut akkunan pielet, eikö ne näytä runollisen synkiltä?

KASI.

Ojaa, juhlallinen kirkko! Ei kumma, jos se lapsena herättikin niin suurta kunnioitusta, jonkinmoista pyhää pelon tunnetta... Ja sitten hautausmaa. Kyllä on se uskonto mestari leikittelemään ihmisen tunteiden kanssa.

(*Läheneviä ääniä ja laulua kuuluu kirkon takaa.*)

KARI.

Mitä se on?

ANTTI.

Luultavasti menee kylän nuoriso kokolle. Meidän sopii hyvin yhtyä heihin.

(*Kylän nuorisoa ilmestyy kirkon takaa; ensinnä juoksee poikia keppien ja pallojen kanssa, niiden joukossa MUSTALAI-SIMO ja VIULU-RYKÄMÄ; jätulempänä tulevat SAAREN ELLI ja muut tytöt.*)

SIMO.

Hei! Tässäpä kelpaa kuusisuolassa olla. Pojat, haudan tekoon! (*Järjestyvät ja rupeavat palloa lyömään.*)

ELLI.

Kas, Antti! Hyvää iltaa. (*Karille.*) Tekin olette jo täällä.. Terve tulleeeksi!

KARI.

Kiitän. Tulin juuri ikään ja tapasin Antin tässä. Hän täällä yhä vaan suuria haaveksii.

ELLI.

Suuret mietteethän meidän maisterilla on.

ANTTI.

(*Naurahtaen.*) Vuoret vaikeroivat synnytystuskissaan, ja syntyy vaan naurettava hiiri.

KARI.

Joka kuuseen kurkottaa, se katajaan kapsahtaa, sanoo suomalainen sananlaskukin.

ELLI.

Ei toki niin pahaa ennusteta.

KARI.

Ei ennusteta, ei ennusteta, mutta niin se tavallisesti käy.

ELLI.

Ettekös tekin yhdy meidän matkaan, niin vietetään tämä ilta hauskesti?

KARI.

Tietysti, tietysti.

ELLI.

Kun itse on kansan lapsi, niin tuntee olevansa luonnollisin heidän parissaan.

KARI.

Se on tietty se.

SIMO.

(*Pojille.*) Lyökää te siellä palloa, minä menen näitä täällä liikuttamaan. (*Juoksee tyttöjen luo.*)
No tytöt ja herrat, mitä nyt aijotaan?.. Eikö panna yksi polska, tässä kirkon mäen kunniaksi?

KARI.

Ka miks'ei.

SIMO.

Sitä minäkin. Rykämä, anna viulusi soida.

RYKÄMÄ.

Kirkon mäelläkö?

ELLI.

Voisimmehan mennä jonnekin muualle.

KARI.

Mitä se haittaa, ei suinkaan asia sillä pahene, tanssipa sitä vaikka kirkossa.

SIMO.

(*Tarkastaa Karia.*) Herrallapa taitaa olla sama usko kuin minullakin.

KARI.

No minkälainen se on?

SIMO.

Tuta riemu rinnassa ja laulaa sitä suulla.. siin' on minun uskontoni.

KARI.

Terve sitten! Saman hengen lapsia.

SIMO.

Kerranpahan minäkin yhdyin oikeaan velikultaan. Eikös se, herra, ole niin, että elämämme meille on suotu vuoksi nautinnon; sen, ken sit'ei nauti, tappakohon tauti.

(*KAIKKI nauravat.*)

KARI.

Se on oikein.

SIMO.

(Ottaa pullon taskustaan.) No niinpä ryypätään. *(Ryyppää.)* Tuossa herra.

(KARI ottaa putelin ja ryyppää, antaa sen sitten Simolle.)

SIMO.

(Katsoo sitä.) Mutta eihän tämä kulunut ollenkaan. Eipä se tainnut nautinnoksi ruvetakaan.. No liika karkeata juomaahan tämä herroille onkin. Mutta te pojat!

(Pojat kokoontuvat piiriin ja ryyppäivät kukin vuorostaan.)

KARI.

(Ottaa sillä aikaa viulun Rykämältä ja menee kirkon rappusille soittamaan.) Nyt tanssimaan.

TYTÖT.

(Katsellen toisiaan.) Voi, voi, tuota herraa, kun kirkon rappusilla..

KARI.

(Soutaessaan.) Ei soittoa saa tyhjään panna.

(Simo koettelee saada tyttöjä tanssimaan kanssaan, vaan kaikki estelevät, ei yksikään uskalla lähteä.)

ELLI.

(Antille.) Tämä menee liiaksi..

ANTTI.

Mitä vielä, iloitsipa sitä, kun kerran iloitsee, vaikka kirkon mäellä.

Pannaanpa me yksi polska ja näytetään, etteikö me uskalleta.

ELLI

En minä.

ANTTI.

Tee niinkuin tahdot, vaan en minä ymmärrä, mitä pahaa siinä olisi.

ELLI.

En pidä sopivana, että me tanssimme yhdessä tämän saman kirkon edessä, jossa ensi kerran niin pyhillä tunteilla ripillä kävimme. Se olisi liika kevytmielistä.

ANTTI.

Mutta ahdasta on ajatella tuollakin tavalla. Ei uskontokaan saa olla niin ahdasta.

ELLI.

Ja olisihan se aivan vasten äitisikin mielipidettä.

ANTTI.

Ei se tule kysymykseen, kun minullakin kerran on oma mielipiteeni.

(ELLI katsoo kummastuneena.)

ANTTI.

Niin, niin.

KARI.

(Herkiää soittamasta.) Ei se käy laatuun. Teidän täytyy tanssia. Antti, mitä sinäkin seisoksit, etkä mene tanssimaan.

SIMO.

No nyt on helvetti, kun ei kukaan lähde tanssimaan. Kelpasihan ennen näin pulskat pojat, vaan mikä ne nyt tympäsi.

KARI.

(Nousee, panee viulun pois ja tarttuu tyttöjen käsiin.) Saadaan me nyt ne rinkitanssiin, vaikka vähän puoli väkisellä.

ANTTI.

Tule Ellikin rinkiin.

ELLI.

En minä.

ANTTI.

Minä kai menen.

TYTÖT JA MUUTAMAT POJAT.

Ei tässä, ei tässä, mennään tuonne muuanne.

(NISKANEN on tullut näyttämölle ja pysähtynyt hiukan etemmä katsomaan, häntä on seurannut muutamia körttipukuun puettuja poikia, jotka katsovat pallon lyöntiä. Kun tytöt huomaavat Niskasen, vetäytyvät he pois ringistä ja koettelevat piiloutua toistensa selän taa. ANTTI menee kirkko-aidan luo ja on katselevinaan hautausmaalle.)

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.